

Asia: VN/10384/2019 VM212:00/2018

Lausuntopyyntö järjestöjä koskevien valtionavustuskäytäntöjen kehittämisestä ja yhdenmukaistamisesta

1 Taustatiedot

Valitse sopivin vaihtoehto

Yhdistys

2 Ehdotukset järjestöjä koskevien valtionavustuskäytäntöjen kehittämiseksi ja yhdenmukaistamiseksi

Ehdotus 1: Valtionavustustoiminnassa siirrytään uuteen, valtionavustuskäytäntöjen yhdenmukaisuutta edistävään toimintamalliin.

Tuotonjakoministeriöt siirtyvät valtionavustustoiminnan uuteen toimintamalliin ja ottavat käyttöön sitä tukevat valtionavustustoiminnan verkkopalvelut. Tuotonjakoministeriöt siirtyvät toimintamalliin kehittämisprojekteissa siten, että verkkopalvelut ovat kaikkien käytössä vuoteen 2024 mennessä. Valtionavustuskäytännöt yhdenmukaistetaan valtionavustustoiminnan uuden toimintamallin mukaiseksi.

Marttaliitto pitää hyvänä esitystä ja tavoitetta, että kaikki valtionavustusten hakuprosessit siirtyvät haettavaksi saman palvelun kautta. Mahdollisimman yhtenäiset hakulomakkeet, tarvittavat hakutiedot ja käytännöt vähentävät hallinnollisen työn määrää.

Samalla on kuitenkin hyvä muistaa, että haettavat rahoitukset ja niillä tavoiteltavat toimet ja vaikutukset ovat hyvin vaihtelevia. Näin ollen täysin yhtenäiset toimintamallit eivät välttämättä sovi kaikkiin tarpeisiin. Yhdenmukaistaminen tulee toteuttaa siten, että siinä otetaan huomioon avustusten myöntämisen tavoitteiden monimuotoisuus ja ominaispiirteet sekä kutakin asiaa koskeva lainsäädäntö.

Ehdotus 2: Valtionavustustoiminnan vaikuttavuutta suunnitellaan yhdessä uudella tavalla.

Tuontajakoministeriöt hyödyntävät valtionavustuksia ja niiden käyttöä koskevaa tietoa uudella tavalla valtionavustustoiminnan vaikuttavuuden suunnittelussa, kuten valtionavustusten kohdentamisessa. Sitä varten tuontajakoministeriöt yhdenmukaistavat valtionavustusprosessejaan ja käyttävät yhteisiä verkkopalveluja. Järjestöt ja valtionapuviranomaiset suunnittelevat valtionavustustoiminnan vaikuttavuutta yhdessä uudessa toimintamallissa, mikä edistää ennakoitavuutta ja jatkuvuutta ja auttaa ottamaan toimintaympäristössä tapahtuvat muutokset entistä paremmin huomioon.

Marttaliitto pitää esitystä lähtökohtaisesti hyvänä. Tavoitteen käytännön toteutus tulee olemaan hyvin haasteellista. Millä resursseilla järjestetään viranomaisten ja järjestöjen todellinen ja kattava vuoropuhelu koskien asetettavia päämääriä?

Yhdenmukaisten mittareiden laatiminen eri rahoituksilla toteutettaville lukemattomille erilaisille tavoitteille lienee mahdoton tehtävä. Kaikki järjestöjen toiminta ja sen vaikuttavuus ei ole helposti mitattavissa, vaikka suoritteita ja tuloksia olisikin mahdollista arvioida.

Lisäksi järjestöjen autonomia tulee säilyttää asetettavista tavoitteista huolimatta. Itsenäisyys on merkittävä tekijä ja mahdollistaa osaltaan sen mittavan vapaaehtoistyön, johon järjestöjen toiminta pitkälti perustuu.

Ehdotus 3: Valtionavustustoimintaan osallistuvien toimielinten tehtäviä ja toimintatapoja yhdenmukaistetaan.

Tuontajakoministeriöt yhdenmukaistavat valtionavustusten arviointiin ja valtionavustustoimintaan liittyvien neuvottelukuntien, toimikuntien ja jaostojen tehtäviä ja toimintatapoja soveltuvin osin. Tehtävien ja toimintatapojen painopiste on jatkossa valtionavustuspolitiikan arvioinnissa, valtionavustustoiminnan vaikuttavuuden suunnittelussa ja yhdenmukaisten valtionavustuskäytäntöjen jatkuvassa kehittämisessä. Tarkoituksena on lisätä valtionapuviranomaisten ja järjestöjen välistä viestintää ja vuorovaikutusta.

Marttaliitto kannattaa esitystä, että eri toimikuntien ja jaostojen osallistumista varsinaiseen avustuksiin liittyvää päätöksentekoon rajoitetaan. Kyseisiin ryhmiin pääsee osallistumaan vain hyvin vähäinen osa avustuksensaajista eivätkä ne lisää luottamusta päätöksentekoon.

Ehdotus 4: Järjestöjen taloutta koskevia valtionavustuskäytäntöjä yhdenmukaistetaan mahdollisuuksien mukaan.

Tuontajakoministeriöt yhdenmukaistavat järjestöjen taloutta koskevia valtionavustuskäytäntöjään. Yleisavustuksilla rahoitetaan järjestöjen varsinaisen toiminnan bruttokustannuksia. Tuontajakoministeriöt luovat yhteisen tavan arvioida, miten järjestön kokonaisvarallisuus vaikuttaa valtionavustusten harkinnassa ja myöntämisessä. Tuontajakoministeriöiden erilaisia omarahoituskäytäntöjä selvitetään lisää ennen ehdotuksen toteuttamista.

Käytäntöjen yhdenmukaistaminen on kannatettavaa. Järjestöjen varallisuuden ei sinänsä pitä ole merkittävä tekijä avustusten määrää tai omarahoitusvaateita arvioitaessa. Oleellista on, että järjestöt käyttävät varallisuuttaan ja sen tuottoa yleishyödyllisen toiminsa rahoittamiseen.

Esitys, että avustettavasta toiminnasta saatavat tuotot eivät vähentäisi avustettavia kustannuksia, on mielenkiintoinen, mutta voi olla käytännön toteutuksen ja palveluiden tuotannon sekä kilpailutilanteen kannalta ongelmallinen.

Yleisesti avustukset olisi syytä kohdentaa mahdollisimman suoraan eri toimintojen rahoittamiseen eikä järjestöjen yleiskustannusten kattamiseen. Tämä varmistaisi osaltaan myös mahdollisimman tehokkaan toiminnan organisoinnin.

Ehdotus 5: Järjestöjen toiminnan ja vastuullisuuden arvioinnin perusteita yhdenmukaistetaan.

Tuotonjakoministeriöt soveltavat mahdollisimman yhdenmukaisia toiminnan ja vastuullisuuden arvioinnin perusteita harkitessaan ja myöntäessään yleisavustuksia järjestöille. Perusteita arvioidaan sekä suunnitellun että toteutuneen toiminnan perusteella. Tuotonjakoministeriöt päättävät, kuinka ne soveltavat arviointiperusteita mahdollisine painotuksineen päätöksenteossa.

Arviointiperusteiden yhdenmukaistaminen on perusteltua. Esitettyjen kriteerien todellinen käyttö on erittäin vaativaa eikä voi perustua vain muutamaan sähköiseen kysymykseen ja annettuihin vastauksiin. Tämän vuoksi asian käytännön toteutus ja sen edellyttämät resurssit tulevat olemaan melkoinen haaste.

Kestävän kehityksen edistäminen tulisi lisätä arviointikriteereihin.

Ehdotus 6: Järjestöille voidaan myöntää kaksivuotisia yleisavustuksia harkinnanvaraisesti.

Tuotonjakoministeriöt voivat myöntää järjestöille yksi- tai kaksivuotisia yleisavustuksia harkinnanvaraisesti. Kahdeksi vuodeksi kerrallaan myönnetty yleisavustus ei poista sen saajan vuotuista raportointivelvollisuutta. Järjestöt voivat hakea ensimmäiset kaksivuotiset yleisavustukset vuoden 2024 valtionavustushauissa. Kaksivuotiset yleisavustukset rahoitetaan valtion yhden vuoden talousarviosta.

Marttaliitto kannattaa esitystä. Näin voitaisiin vähentää hallinnollista työtä. Vuosittainen hakujärjestelmä ei tunnu perustellulta tilanteessa, jossa avustuksia on myönnetty jo vuosikymmeniä ja valtionavustusviranomaisen tuntee toiminnan varsin hyvin.

Ehdotus 7: Järjestöt välittävät valtionavustuksia edelleen siirron saajille mahdollisimman yhdenmukaisella tavalla.

Valtionavustusten edelleen välittäminen perustuu tuotonjakoministeriöissä valtionavustuslain uudistamisen yhteydessä laadittavaan tulkintaohjeeseen. Tuotonjakoministeriöiden valtionavustusehdot

ja -rajoitukset sekä delegointisopimusmallit yhdenmukaistetaan. Samalla varmistetaan, että siirron saajille edelleen välitettyjen valtionavustusten käyttöä koskeva tieto on avointa ja läpinäkyvää valtionavustustoiminnan uuden toimintamallin mukaisesti.

Yhdenmukaisuus on tässäkin asiassa tavoiteltavaa. Marttaliiton näkemysten mukaan valtionavustusten siirto on poikkeuksellinen toimi, joka koskee lähinnä juridisesti itsenäisistä organisaatiosta koostuvia järjestökokonaisuuksia. Laajemmalle valtionavustusten siirrolle erillisten organisaatioiden välillä ei liene tarvetta.

Ehdotus 8: Tuotonjakoministeriöt uudistavat valtionavustusten käsittelyä.

Tuotonjakoministeriöt uudistavat valtionavustusten käsittelyä järjestämällä sen tiimityönä. Taloustarkastuksen tehtävät on myös perusteltua yhdenmukaistaa vastuineen tuotonjakoministeriöissä. Järjestöjen taloutta ja toiminnan tai hankkeen tuloksellisuutta sekä toimintaympäristömuutoksia koskevaa tietoa hyödynnetään entistä laajemmin valtionavustusprosessien eri vaiheissa.

Mikäli tiimityöllä saavutetaan toimintaan tehokkuutta ja työajan säästöä, muutos on kannatettava. Eri rahoitusten hyvä keskinäinen koordinointi ja yhdistämismahdollisuus olisi kyllä kannatettavaa.

3 Valtionavustustoiminnan kehittäminen

Yleiset huomiot Järjestöjä koskevat valtionavustuskäytännöt: Ehdotukset niiden kehittämiseksi ja yhdenmukaistamiseksi -julkaisusta

Epäselväksi jäi koskevatko tehdyt esitykset kaikkia valtionavustuksia vai ainoastaan rahapeliin tuotoista jaettavia avustuksia. Yhdenmukaistamisen näkökulmasta kehitystyön tulisi koskea avustuksia mahdollisimman laajasti.

Lyhytkestoinen hankerahoitus rasittaa niin valtionavustuksen myöntäjiä kuin toimintaa toteuttavia järjestöjäkin. Todellisen vaikuttavuuden aikaansaaminen parissa vuodessa on lisäksi varsin vaikeaa. Eri toimintojen pitempikestoinen rahoittaminen palvelisi paremmin myös varsinaisten kohderyhmien tarpeita.

Valtionavustustoiminnan kehittämistä koskevat yleiset huomiot

Lyhytkestoinen hankerahoitus rasittaa niin valtionavustuksen myöntäjiä kuin toimintaa toteuttavia järjestöjäkin. Todellisen vaikuttavuuden aikaansaaminen parissa vuodessa on lisäksi varsin vaikeaa. Eri toimintojen pitempikestoinen rahoittaminen palvelisi paremmin myös varsinaisten kohderyhmien tarpeita.

Petrell Reijo
Marttaliitto ry

